

Norske Kvinners Sanitetsforenings innspill til *Totalberedskapskommisjonens NOU 2023:17: Nå er det alvor - Rustet for en usikker fremtid*

Norske Kvinners Sanitetsforening (N.K.S.) er landets største kvinneorganisasjon med 43 000 medlemmer og 550 lokalforeninger over hele landet. Vi er en stor nasjonal beredskapsorganisasjon med over 4000 beredskapsfrivillige, samarbeid med 150 kommuner, og vi har plass i både kommunale beredskapsråd og fylkesberedskapsråd. I tillegg har vi nasjonale samarbeidsavtaler med Helsedirektoratet, DSB og Politidirektoratet. Sanitetskvinnene har også et engasjement i Heimevernet, med representanter i både Landsrådet og alle 11 distriktsråd.

Totalberedskapskommisjonens rapport bekrefter at vi må prioritere beredskap i en usikker tid. Kommisjonen anerkjenner at frivilligheten spiller en stor rolle. Vi er glade for å bli nevnt opptil flere ganger i rapporten. Sanitetskvinnene er en del av løsningen med tusenvis av beredskapsfrivillige hvor vi har sett over 20% økning av beredskapsfrivillige de siste årene.

Vi ønsker å trekke frem fire hovedpunkt:

- Finansiering må omfatte bredden i de nasjonale frivillige beredskapsorganisasjonene
- En styrking av regionalt og lokalt totalforsvarsarbeid
- Samvirke der ressursene må kjenne hverandre for å håndtere nye og sammensatte trusler, og formalisere samarbeid
- Tillit og tilgang til befolkningen

Finansiering må omfatte bredden i de nasjonale frivillige beredskapsorganisasjonene.

Vi er glade for at kommisjonen så tydelig peker på at frivilligheten er en sentral del av norsk beredskap, Vi ser imidlertid at selv om den ofte løftes fram i krisehåndteringen, prioriteres den sjelden. Kommisjonen foreslår en styrking på 80-100 millioner kroner til frivillige beredskapsorganisasjoner. Vi er opptatt av at alle som bidrar inn i et redningsforløp må inkluderes når rammebetingelser diskuteres og ressurser fordeles. Menneskelige ressurser, og rekruttering, opplæring og kvalitetssikring av frivillige må prioriteres, sammen med materiell og utstyr som nødnett og avgiftsfritak på utstyr.

Sanitetskvinnene skyves ut av justissektorens støtteordninger. Vi mottar ingen økonomisk støtte, selv om vi har vært i aksjon ved alle større hendelser som ved leirskredet i Gjerdrum, Viking Sky-havariet og ekstremværet Hans. Over forsvarsbudsjettet mottar vi støtte til informasjonstiltak. Skal vi utnytte det potensialet som ligger i frivilligheten krever det en samordnet og styrket finansiell satsing fra myndighetenes side. Sanitetskvinnene er den eneste nasjonale beredskapsorganisasjonen som ikke mottar støtt fra Justisdepartementets tilskuddsordning. Vi oppfordrer derfor sterkt at Sanitetskvinnene, inkluderes når ressurser skal fordeles, og ikke utelukkende organisasjoner som er medlemmer av FORF. Med det økende antallet søk- og redningsoppdrag de siste årene, oppfordrer vi til å se søk- og redningsoppdrag som et helhetlige forløp, der ulike aktører bidrar inn for å sikre liv og helse.

Vi kan bidra med:

- Medlemmer med lokalkunnskap, lokalt nettverk og høy tillit i egne lokalsamfunn.
- Å fortsette å bygge en sterk beredskapsorganisasjon som bidrar med mat, hus og varme hender i alle typer kriser.
- Å delta inn i relevante beslutnings- og koordineringsfora nasjonalt, regionalt og lokalt, som for eksempel Sentralt totalforsvarsforum, som kommisjonen anbefaler.

En styrking av nasjonal, regional og lokal totalberedskapsinnsats

En videreutvikling av totalberedskapen løftes fram som viktig og riktig med tanke på kompleksiteten i trusselbildet og økningen av sammensatte trusler. Samtidig peker kommisjonen på at kunnskapen om beredskap er for lav i befolkningen generelt, samt hos kommuner og andre samvirkeaktører.

Vi kan bidra med:

- Gjennom et godt samarbeid med DSB og ulike Statsforvaltere har Sanitetskvinnene arrangert regionale Totalforsvarssamlinger det siste året. Samlingene har vært svært gode møtearenaer, der både kommuner, privat næringsliv, nødetater, frivillige organisasjoner, media og andre har utvekslet erfaringer og blitt bedre kjent med hverandre. Disse samlingene kan også gjøres lokale.
- Som en frivillig beredskapsaktør kan vi bidra med vår erfaring og kompetanse inn i arbeidet med en nasjonal sikkerhets- og beredskapsstrategi.
- Vi har tatt initiativ til en studie på Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) for å kartlegge frivillige organisasjoners rolle i Totalforsvaret. Studien er et samarbeid mellom Sanitetskvinnene, HV, DSB, Norsk Folkehjelp og Røde Kors. Studien er klar ved slutten av 2023, og vil kunne brukes som kunnskapsgrunnlag i politikkutvikling.

Samvirke der ressursene må kjenne hverandre for å håndtere nye og sammensatte trusler, og formalisere samarbeid

Skal vi håndtere større hendelser i hele krisespekteret, kreves det at sivile og militære beredskapsressurser samarbeider. Det innebærer å gi frivilligheten en plass i både kommunale beredskapsråd og fylkesberedskapsråd. I tillegg bør frivillige organisasjoner involveres i utarbeidelse av ROS-analyser, planverk og øvelser.

Vi kan bidra med:

- Mer enn 90 % av våre omsorgsberedskapsgrupper har formell samarbeidsavtale med sin kommune. Vi har gode erfaringer med dette, og ser at det styrker samvirket mellom de frivillige og kommunene.
- Sanitetskvinnene har etablert samarbeid med andre store nasjonale beredskapsorganisasjoner som Røde Kors og Norsk Folkehjelp. Som et eksempel har de i Drammen inngått en felles beredskapsavtale med disse tre organisasjonene.

Tillit og tilgang i befolkningen

Demografiske endringer vil sette mange lokalsamfunn under press i årene framover. I tillegg vil en økt satsing på samfunnssikkerhet og beredskap kreve bred støtte i det sivile samfunnet. Det er viktig å få støtte og engasjement i befolkningen for prioriteringer innen stats- og samfunnssikkerhet og her kan frivillige beredskapsorganisasjoner bistå. En forutsetning for et robust samfunn er at flest mulig kan ta vare på seg selv over en periode, ha en viss egenberedskap. Sanitetskvinnene og andre frivillige organisasjoner kan bidra til å bygge opp befolkningens psykologiske motstandsdyktighet. Stortingsmeldingen «Bo trygt heime» peker på den viktige oppgaven med å sikre at flere eldre skal kunne leve lenge og ha gode liv i egen bolig så lenge som mulig. Det krever en stor innsats fra kommuner, og der løftes frivilligheten inn som en viktig støtteaktør. Sanitetskvinnene har for eksempel hatt tett og godt samarbeid med lokale brann- og redningsetater i mange kommuner med å øke kunnskapen om riktig sikrings- og varslingsutstyr for å unngå brann hos eldre hjemmeboende.

Vi kan bidra med:

- Delta i inn i relevante beslutnings- og koordineringsfora nasjonalt, regionalt og lokalt.
- Trygghetstreff som er en sosial møteplass for eldre med opplæring i brannsikkerhet.

Statssikkerhet og samfunnssikkerhet er tett sammenvevd. Dagens sammensatte trusselbilde krever sammensatte virkemidler. En avgjørende viktig faktor for å stå mot trusler er mobilisering av et folks motstandskraft, og i det spiller frivillige organisasjoner en nøkkelrolle. Vi har stor tillit i befolkningen, vi er over hele landet og vi når frem til mennesker myndighetene ikke alltid når.

Vi oppfordrer dere sterkt til å styrke frivillighetens rolle i totalberedskapen. Dette omfatter også helseberedskap. På helseberedskapsfeltet ber de tre nasjonale frivillige organisasjonene som har bistått i koronainnsatsen i samarbeid med Helsedirektoratet fra mars 2020 om en grunnstøtte for å kunne opprettholde og styrke den frivillige helseberedskapen, etter samme modell som Justis- og beredskapsdepartementet har for de frivillige organisasjonene innenfor søk- og redning. I samarbeid med Røde Kors og Norsk Folkehjelp ønsker vi en styrking av den frivillige helseberedskapen ved å opprette en egen post for driftsstøtte/frie midler på 30 millioner kroner.

Det innebærer at overordnet koordinering og samordning blir tydelig, at insentivene for å ta frivilligheten i bruk styrkes og at vi kompenseres for den innsatsen vi yter slik at vi kan fortsette å stille opp for mennesker over hele landet når krise og krig truer. Å koordinere frivillig beredskapsinnsats krever investeringer i kunnskap, utstyr og infrastruktur.

*Med vennlig hilsen,
Norske Kvinners Sanitetsforening*

*Malin Stensønes
Generalsekretær*